

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 การปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองโดยที่อำนาจประชาธิปไตยมาจากประชาชนของประเทศ และเน้นปวงชนเหล่านั้น ดังคำนิยามของท่านประธานาธิบดี Abraham Lincoln แห่งสหรัฐอเมริกาที่ว่า การปกครองระบอบประชาธิปไตย หมายถึง การปกครองของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน (เจลิม คำผาย และคณะ, 2518 : 1) ซึ่งสอดคล้องกับคำจำกัดความที่ ดิเรก ชัยนาม ได้กล่าวไว้ว่า “การปกครองระบอบประชาธิปไตย คือ การปกครองที่ถือว่าอำนาจสูงสุดในการปกครองแผ่นดินมาจากปวงชนชาวไทย หรือ อีกนัยหนึ่งจะต้องให้ราษฎรได้ใช้อำนาจอธิปไตยในการปกครองประเทศ

การปกครองระบอบประชาธิปไตย จึงเป็นการปกครองที่ผู้ปกครอง หรือผู้บริหารจะต้องรับรู้อำนาจสูงสุดในประเทศมาจากราษฎร และราษฎรเป็นผู้ใช้อำนาจ แต่จะใช้อำนาจโดยวิธีใดนั้นย่อมแล้วแต่รัฐธรรมนูญของแต่ละประเทศบัญญัติไว้ แต่จะต้องมีวัตถุประสงค์สำคัญคือ ต้องการให้เกิดความเห็นร่วมกันในการแก้ปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ความเห็นพ้องต้องกันนี้จึงเป็นจุดหมายปลายทางของประชาธิปไตย (จรรยา สุภาพ, 2514 : 223 อ้างใน เจลิม คำผาย และคณะ, 2518 : 1)

สำหรับประเทศไทย ถือหลักว่า ให้ราษฎรใช้อำนาจอธิปไตยผ่านทางผู้แทนปวงชน (Representative Government) ซึ่งเป็นวิธีที่ราษฎรเลือกผู้แทนจำนวนหนึ่งไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตน โดยการไปพิจารณาออกกฎหมาย และควบคุมดูแลการบริหารประเทศอำนาจหน้าที่ของผู้แทนราษฎรนั้นกว้างขวางมาก เพราะถือว่าเป็นตัวแทนของชาติ มิใช่เป็นตัวแทนของบุคคลใดหรือกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดโดยเฉพาะ ดังนั้น การลงมติหรือการดำเนินการใดๆ ย่อมต้องคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ

อย่างไรก็ดีถึงแม้ว่าประเทศไทยจะมีการพัฒนาการเรื่องการเลือกตั้งมานานกว่า 65 ปี นับตั้งแต่ประเทศไทยได้มีการเลือกตั้งครั้งแรกเมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2476 หลังจากที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, 2529 : 7) และได้มีการเลือกตั้งรวมทั้งสิ้น 18 ครั้ง (ไม่นับรวมการเลือกตั้งซ่อม) แต่การเลือกตั้งทั่วไปในประเทศไทยมิได้มีอย่างสม่ำเสมอ เพราะการเมืองไทยขาดซึ่งเสถียรภาพ มีการปฏิวัติรัฐประหารหรือยุบสภาอยู่เนือง ๆ เป็นผลให้พัฒนาการการเลือกตั้งชะงักงันลงเป็นช่วงๆ และมีผลต่อประสิทธิภาพในการออกเสียง

เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในแต่ละกลุ่ม ประกอบกับการเลือกตั้งในอดีตที่ผ่านมาเป็นการเลือกตั้งแบบผสม คือ เป็นการผสมระหว่างการรวมเขตกับการแบ่งเขต ทำให้พื้นที่แต่ละเขตกว้างเกินไปประชาชนไม่รู้จัก ส่วนใหญ่กับตัว ส.ส. จึงเป็นการเลือกไปตามหน้าที่และไม่ได้คาดหวังในตัว ส.ส. มากนัก ดังนั้นความผูกพันระหว่างผู้เลือกตั้งกับ ส.ส. จึงมีน้อยคือเมื่อเลือกแล้วก็แล้วไปปัจจุบันประเทศไทย อยู่ในระยะเริ่มต้นของการใช้รัฐธรรมนูญใหม่ พ.ศ.2540 สาระสำคัญของรัฐธรรมนูญ “เป็นการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพิ่มขึ้น ตลอดจนปรับปรุงโครงสร้างทางการเมืองให้มีเสถียรภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เมื่อพิจารณาถึงรัฐธรรมนูญจะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญก็คือ กติกาของการอยู่ร่วมกันด้วยความเคารพและความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกันและกัน นอกจากนี้รัฐธรรมนูญยังเป็นกติกาในการนำประเทศ กติกาในการหาผู้นำสังคม คือ ระบบการเลือกตั้งรัฐธรรมนูญใหม่ได้เปลี่ยนแปลงจากระบบเดิมซึ่งหนึ่งเขตเลือกตั้ง มีผู้แทนได้ 1 ถึง 3 คน มาเป็นระบบใหม่ คือ มี ส.ส. ได้ 2 แบบ คือ แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง มี ส.ส. 400 คน จาก 400 เขต หรือหนึ่งเขตเลือกตั้งมีผู้แทน 1 คน กับแบบบัญชีรายชื่อซึ่งมี ส.ส. 100 คน

จังหวัดพะเยาประกอบด้วย 3 เขตเลือกตั้ง เขตที่ 1 ประกอบด้วยอำเภอเมือง และอำเภอแม่ใจ ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่ค่อนข้างเจริญ และเป็นที่ยาก เขตที่ 2 ประกอบด้วยอำเภอเชียงคำ อำเภอจุน และกิ่งอำเภอภูซาง ลักษณะของพื้นที่จะมีทั้งพื้นที่ราบสูง และพื้นที่ราบ และแต่ละอำเภอจะอยู่ห่างไกลกันค่อนข้างมาก เขตที่ 3 ประกอบด้วย 4 อำเภอ คือ อำเภอดอกคำใต้ อำเภอเชียงม่วน อำเภอปง และกิ่งอำเภอภูกามยาว สาเหตุที่เลือกศึกษาในพื้นที่ดังกล่าวเพราะว่าในพื้นที่นี้มีความหลากหลายของกลุ่มประชากรและกลุ่ม ตัวอย่างเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นความหลากหลายทางด้านภูมิศาสตร์ คือมีทั้งกลุ่มที่อาศัยบริเวณพื้นที่ราบ กลุ่มที่อาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่สูง ความหลากหลายทางชาติพันธุ์ คือ มีชนกลุ่มน้อยมากมายหลายชาติพันธุ์ ความหลากหลายทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนความรู้สึกรักหวงแหนของประชาชนแต่ละอำเภอก็มีความแตกต่างกัน นอกจากนี้ ประชาชนในเขตนี้ส่วนใหญ่ยังถูกสังคมมองว่ามีอาชีพขายบริการทางเพศ ซึ่งจะต้องได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านอาชีพและภาพพจน์ที่ดีในอนาคต ซึ่งหากได้ทำกรจนครบทุกกลุ่มแล้วก็หวังได้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ก็น่าจะเป็นตัวแทน (Representative) ที่ดีได้ ฉะนั้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะมีการเลือกตั้งในคราวต่อไปประชาชนความต้องการเห็นว่า ส.ส. ควรมีความสมบัติเช่นไร และควรมีบทบาทภาระหน้าที่อย่างไรจึงจะเป็นผู้แทนที่แท้จริงของประชาชน เช่น การมีความรู้ ความสามารถ มีความซื่อสัตย์ และมีคุณธรรม ตลอดจนการทำตัวให้เป็นตัวแทนเพื่อรักษาผลประโยชน์ให้กับเขตเลือกตั้งที่ประชาชนคาดหวังหรือไม่ และ

นอกจากคุณสมบัติและบทบาทหน้าที่ดังกล่าวมานี้ประชาชนยังคาดหวังหรือต้องการให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือ ตัวแทนของตนทำหน้าที่ช่วยเหลือเขาในเรื่องอะไรบ้าง จึงจะเหมาะสมกับความไว้วางใจที่ได้มอบอำนาจ (โดยผ่านการเลือกตั้ง) ให้แก่คนเหล่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากการเลือกตั้งในครั้งต่อไปเป็นการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต ดังนั้น ส.ส. ในแต่ละเขตจึงต้องทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนในเขตการเลือกตั้งที่เลือกคนเข้ามาอย่างแท้จริง กล่าวโดยสรุป การศึกษาครั้งนี้จึงเป็นการศึกษาถึงความคาดหวังในเรื่องคุณสมบัติและบทบาทของผู้ที่จะเป็น ส.ส. ของประชาชน

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

ในการศึกษา ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการศึกษาไว้ 2 ประการคือ

1. เพื่อศึกษาถึงความคาดหวังของประชาชนในเรื่องคุณสมบัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
2. เพื่อศึกษาถึงความคาดหวังของประชาชนในเรื่องบทบาท ภาระหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

1.3 ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ กำหนดขอบเขตในการศึกษาวิจัยดังนี้

1. ศึกษาเฉพาะในประเด็นเรื่องความคิดเห็นของประชาชนและความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อคุณสมบัติและบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
2. ศึกษาเฉพาะในเขตเลือกตั้งที่ 3 ของจังหวัดพะเยา

1.4 ประโยชน์ที่จะได้รับ

1. ช่วยให้ทราบถึงความคาดหวังของประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ 3 เกี่ยวกับคุณสมบัติและบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
2. ช่วยให้จังหวัดพะเยาได้ทราบถึงปัญหาและความต้องการของประชาชนในการแก้ไขปัญหาในเขตเลือกตั้งที่ 3
3. จะเป็นข้อมูลในการส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยไทยอย่างแท้จริงต่อไปในอนาคต